بۆچونێك دەربارەی قەوارە و ناقەوارەیی هەرێمی کوردستان ... زاهیر باهیر

من لێرەدا وەڵامی ئەو پرسیارە نادەمەوە ئایا هەرێمی کوردستان قەوارەیەکی وەکو ئەوەی کە ئێستا هەیەتی بمێنێت یاخود هەڵوەشێتەوە، باشترە؟ ئەوەی کە لێرەدا دەمەوێت بیخەمە بەردەم خوێنەرانی ئەم وتارە، تەنها وروژاندنی پرسیارگەلێکە تاکو خۆیان سەرپشك بن لە وەڵامیانا.

پێشەکی دەمەوێت کارئاساییەك بۆ خوێنەر بکەم تاکو بتوانن وەڵامێکی لۆژکیانە بۆ پرسەکە بدەنەوە یاخود هەر هیچ نەبێت ببێتە مایەی تێڕوانینیان، بۆ ئەمەش من بە کورتی شتێك دەربارەی قەوارەی هەرێم و پارێزەری قەوارەکە کە حکومەتی هەرێمە، لە چەند رویەکەوە دەخەمە ڕوو.

یەکەم: ئەمە ئامارێکی پشتبەستراومان لەبەردەمدا نییە سەبارەت بە قەوارەی ئێستای کوردستان و ئەو زەوی و خاکەی کە ئێستا لەژێر سای دەسەڵاتدارانی هەرێمدایە هەر لەو کاتەوەی کە بوونەتە حوکمڕان واتە ساڵی 91/92 وە. هەندێك دەڵێن ئەوەی کە ماوەتەوە بەڕێژەی لە سەدا 24 لە چاو ساڵی 1975، ساڵی ئاشبەتاڵ. هەندێکی دیکە زۆر [illegible] زیاتر لەوە لێدەدەن، بەڵام هەندێك لایان وایە کە لە ئێستادا ئەو خاك شوێنانەی کە بە فیعلی دەتوانرێت بوترێت کوردستانە و لەژێر فرمانداریی ئەم حیزبانەدایە لە سەدا 40 زیاتر نییە. کەواتە لێرەدا قەبارەی ڕاستیی کوردستان گوومە و ئاشکرا نییە. بەڵام ئەوەی ئاشکرایە کە لە هەڵگیرساندنەوەی شەڕی 1974 وە، کورد چ لە ڕووی خاکەوە و چ لە ڕووی زەرەرو و زیانی گیانیی و ماڵداریی و ئاژەڵداریی و سروشتەوە لە زەرەردایە و ئەم زەرەرمەندییەش سنووریی نییە و ناشتوانرێت پێشبینی کۆتایەکەی بکرێت.

دووەم: لە ڕووی ئابوورییەوە: ئاشکرایە کوردستان لە ڕوی ئابوورییەوە لەو کاتەوەی کە خاوەنی حکومەت و بوونی خۆیەتی، لەبری چونە پێشەوەی زیاتر، لە خاپووربون و کاولیدایە. ئەوەشی کە 30 ساڵ و پێشتریش هەبووە هەمووی لەدەستچووە. ئاشکراشە پارێزەرانیی ئەم قەوارەیە لە ماوەی ئەم زەمەنە دوورو و درێژەی دەسەڵاتیانا شکستێکی گەورەیان هێنا و بەروبوومی وڵات بە هەموو چەشنەکانییەوە هەر لە بەروبوومی سروشتی و کشتیاریی تا دەگاتە پیشەسازیی هەڵاج و

تاڵان كراون و هەر بەردەوامیشە، بە ئەوەی تاكەكی كورد بچوكترین سوودی لێ وەرگرتبێت. تائێستاش متمانەی كۆمەڵەی كوردی لەسەر هاوردەی وڵاتانی دەرودرواسێی و وڵاتانی دیكەیە. خەڵكی بێ بەشە لە مووچە و بژێوی ، هیچ پرۆژەیەك لە كوردستانا جگە لە دروستكردنی هەندێك بەنداو و هەڵكەندنی بیری نەوت و دروستكردنی مۆڵ و هوتێل و هەندێك ڕێگاو شەقامی بێ كەڵك و نازەروورییی و دروستكردنی شووقە و ڤیلای گرانبەهای نوێ لەژێر ناوی گوندی جیا جیادا، هیچی دیكە نەكراوە. سەروەت و سامانی وڵات بە ئاشكرا دزراوە و دەدزرێت. ئەمە جگە لەوەی كە دەستەیەك بازرگانی چاوچنۆك بە بەشداری و ئاسانكاریی هەندێك لە بەرپرسەكان دروستبوون و تورەقییان كردووەو زۆرێك لە شادەماری لایەنی هاوردەی بەرهەم و پیداویستییەكانی خەڵكیان لەتەك ناردنە دەرەوەی نەوت و شمەكی دیكە، بازاڕیان قۆرخ كردووە. كە لەم بارەشدا ئەوەی ئەو بازرگان و بەرپرسانە مەبەستیان نەبێت و بە تەنگەوەی نەیەن كۆمەڵەی كوردی و كواڵێتی ئەو كاڵا و شمەكانەیە كە دەهێنرێنە ناوەوە هەر لە كەل و پەل و پیداویستی دیكە تا دەگاتە دەرمان كەرەسە زەروورییەكانی تری بەشی خۆپارێزی و تەندروستی، كە زۆربەیان بەسەرچوون.

سێیەم: لە بارەی سەربازیی و بەرگرییەوە: ئەم قەوارەیە خاوەنی سووپایەكی یەكگرتووی نیستمانیی نییە ، ئەوەی كە هەیەتی چەند هێزێكی میلیشیایی جیا جیاو سەر بەحیزب و سەر بە خانەوادەكانن. جەنگای داخە ئەو میلیشیانەش گەرچی زۆربەیان خەڵكانی هەژار و باش و بە زەررەرن بەلام بە خۆیان بوونەكی سەربەخۆیان نیە بەڵێ وەكو داشی دامە یارییان پیدەكرێت، بەیانی هەر كام لە خاوەنەكانیان دەتوانن بیانكەن بە گژ هەر لایەنێكدا كە بیانەوێت. وەكو وتم ئەمانە چەكدارانی حیزب و خانەوادەن نەك كوردستان و خەڵكەكەی، بە پارێزگاری ئەوان لەوە نین، بەڵكو بە پاراستنی بەرژەوەندی سەرانی حیزب و خانەوادەكان و كۆمپانیا گەورەكانی ناوخۆ و دەرەوەی كوردستانن.

چوارەم: لە ڕووی سیاسییەوە: كۆمەڵێ خەڵكێك ، چەند حیزبێك بە ڕاستەوخۆ و ناڕستەوخۆ حوكمڕانن كە هەموان دەزانن هەر لایەیان سەر بە یەكێك لە دەوڵەتانی دەرودراسێن و وڵاتانی دیكەی ئەوروپی و ئەمەریكا و وابەستەی بڕیارە سیاسیی و ئابوورییەكانی ئەوانن. پەڕلەمانێكی گاڵتەجاڕی بێ ئیرادە و بێ بڕیار و بێ كار و گەندەڵی هەیە ، كە كەسێك ناتوانێت پاساوی بوونی بكات.

لە سەرەكی دیكەشەوە كوردستان بووەتە مەیدانی ت[illegible] سیخوڕەكانی ئێران و عێراق و توركیاو سعودییە و وڵاتانی دیكە. ئیدی سی ئای ئەی و موسادی ئیسرائیلی و میتی توركیی و ئەم ئای سكسی بریتانیی و

ئیستڵاعاتی ئێرانی و وڵاتانی تر تەراتێنی تیادا دەکەن. ئەم دەسگە سیخوڕییانە ئەوەندەی لە کوردستان نوسینگە و چالاکی ئاشکرایان هەیە لە وڵاتانی خۆیاندا نەك ئەوەندەیان نییە بەڵکو ئەوەندەش ئازاد نین .

کوردستان قەوارەیەکە کە ڕۆژانە لە لایەن عێراق و ئێران و تورکیاو بەردماندەکرێت ، لاقەدەکرێت، مرۆڤەکانی دەکوژرێت و ماڵدارییەکانی لەناودەبرێت سروشتەکەی وێراندەکرێت. پارێزەرانی ئەم قەوارەیە نەك هەر قسەیەك ناکەن بەڵکو خۆشیان دەستیان لەگەڵدا تێکەڵدەکەن بۆ هێنانی ئەم کارەساتە بەسەر گەلەکەیانا .

پێنجەم: لە ڕوی کۆمەڵایەتیی و ڕووەکانی دیکەوە: کە باس لە ڕوی کۆمەڵایەتی قەوارەی هەرێم دەکەم مەبەستم هەموو لایەنە کۆمەڵایەتییەکانە هەر لە ڕؤشبنیریی و پەروەردە و فەرهەنگیی و کولتوریی و هونەر و وێژە و پەیوەندی کۆمەڵایەتی و خوو و نەریتی مرۆیانە. لەم پەیوەندییەدا پرسی ژنان ، ڕایسیزم ، دین و ئاینیش دەگەڕێتەوە، کە لە سەراپای هەر یەکێك لەوانە، پەیوەندییە کۆمەڵایەتییە خراپەکە ، بە خەستی ڕەنگدەداتەوە.

لە هیچ کامێك لەم لایەنانەوە شتێکمان نییە کە بڵێی هی میللەتەکەیە و تایبەتمەندی خۆی پاراستووە لەم قەوارە ” نیشتمانییەدا” .
پەروەردە و ڕۆشنبیریمان هێشتا سەردەمی بەعس و خۆڕەکی بەجێ نەهێڵاوە ، تەنانەت هیچ هەنگاوێکیشی بۆ نەنراوە.
خزمەتگوزارییەکان نەك هەر لەڕووی قەوارەیانەوە بەڵکو لەڕوی بەڕیوەبردنیشیانەوە هەرەسیان هێناوە، کولتورمان ڕەنگدانەوەی کولتوری بازاڕی ئازادە و هەڵسوکەوتی ئەکتەرەکانی هێڵی ودوو کردنی هەموو شتێك بۆ مرۆڤەکانیشەوە بە کاڵایەك لە بازاڕدا بەتایبەت ئافرەتانمان. بایاخدان بە فێربوونی زمانی کوردی زۆر لە دامەنی گرنگیدانەوەیە لە بەرانبەر زمانی تورکیی و ئینگلیزی-دا. دوای ئەمەش خوا هەڵناگرێ نوسەر و ڕۆشنبیرەکانیشمان درێغییان نەکردەوە لە وێرانکردن و شێواندنی زمانی کوردیی بە قەرزکردنی وشە و دەستەواژەی زمانەکانی وەکو ئینگلیزی. ئەمە جگە لەوەی کە زۆرێك لە ماڵپەڕە کوردییەکان و دوکانەکان و هوتێلەکان و چێشتخانەکان و شوێنەوار و گەشتوگوزرایییەکان و تەنانەت عیادەی دکتۆرەکانیش بە ناوی ئینگلیزی یا نیوە کوردی و نیوە ئینگلیزییەك نوسراون کە زۆر کات خۆشیان ماناکەی نازانن . ئەمانە هەمووی کراوە و دەکرێت بە هەبوونی چاودێرییەك، لێپرسینەوەیەك ، بە تەنگەوەهاتنێکی زمان و فەرهەنگی کوردیی.

لە لایەکی دیکەوە ئەوەندەی کە گرنگی بە دروستکردنی مزگەوت دراوە ئەوەندە گرنگی بە کردنەوەی خەستەخانەو قوتابخانە نەدراوە. لە

کاتێکدا کە پەتای کۆرۆنا ئەوەی سەلماند نەك هەر مزگەوتەکان و دین نامان پارێزن، بەڵکو نەوەندیی بڵاوکردنەوەی پەتای ڕۆحیی و جەستەدیشن.
لە ئەمڕۆی کوردستانا چارەسەر نییە ، مووچە نییە، ئازادیی نییە، پەیوەندی کۆمەڵایەتی نییە، هەر هەمووشیان دەسەڵات لێیان بەرپرسیارە. ڕاستە لەسەردەمی بەعسدا دەممان دەگیرا بەڵام سکمان لە برسا نەی دەقڕڕان ، چارەسەر هەبوو، گرانی بەو رادەیە نەبوو، گەندەڵی زۆر کەمتر بوو، ئەوەی کە نەبوو ئازادیی بوو . ئەی ئێستا لە سای پارێزەرانی ئەم قەوارەیەدا؟
کەواتە کرۆکی پرسەکە ئەوەیە، قەوارەیەك کە لەلایەن پارێزەری قەوارەکەوە لە هەموو ئەو ڕووانەوە کە لە سەرەوە باسم کردن ئاوا ئەتك کرابێت؟ دانشتوانەکەی ئاوا بارودۆخی هەموو لایەنەکانی ژیانیان خراپ بووبێت، ئەلهای سەردەمی صەدام حوسەین بکەنەوە، ئایا ئەمە چی دەگەیەنێت؟ قەوارەیەك ئازادیی تێدا نەبێت، تۆپی ئێرانی و تەیارەی دەوڵەتی تورکییە هەر کەسەکیان بوێت، هەر بنکە و بارەگایەکیان بوێت لە هەر شوێنێکدا بێت بتوانن بیپێکن و بێ ئەوەی پارێزەی قەوارە ” حکومەتی هەرێم” تەنانەت بە ساردەکیشەوە سەرزەنشتەکیشیان بکات، ئایا ئەم وڵاتە قەوارەی هەیە؟ یاخود ئەمە هەر قەوارەیەکە لە مەیدانی ساخکردنەوەی ململانێ نێوانی ولاتان و تیرۆرکردنی نەیارەکانیانا؟ قەوارەیەك بەو دەوڵەمەندییە کە هەموان دەیزانین بووەتە سەرچاوەیەکی خێر و بەرەکەت و بەسەر ئێران و تورکیا و ولاتانی دیکەدا، ڕژاوە ، بەڵام ئایا دانیشتوانی ئەم قەوارەیە جگە لە کوێرەوەریی چی دیکەیان لەم هەموو سامانە، چنیوەتەوە؟ ئا لەم بارەدا دانیشتوانی ئەم قەوارەیە لەبەردەم سێ گریمانان، ڕازیبوون بەم قەبارەیە، ڕادەستکردنەوەی بە حکومەتی بەغداد یاخود ڕەتکردنەوەی هەردوکیان و بنیاتنانی قەوارەیەکی نوێ؟ وەڵام لای خوێنەر و دانیشتوانی قەوارەکەیە.

زاهیر باهیر
10/07/2020
Zaherbaher.com